

Podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje – niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu – będą zamieszczane w każdej z publikacji z wynikami spisu.

Z uwagi na fakt, że dla części mieszkańców niemożliwe było przeprowadzenie spisu z udziałem rachmistrza spisowego (z różnych powodów), podstawowe informacje dla takich osób, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia oraz płeć – zostały spisane z ewidencji. Wszystkie pozostałe pytania na formularzu spisowym – w przypadku spisywanych z ewidencji – pozostały bez odpowiedzi. Szacuje się, że z ewidencji spisano ponad 730 tys. osób (ponad 2% ogółu ludności), będących stałymi mieszkańcami naszego kraju. Bezpośrednią konsekwencją spisywania z ewidencji są braki odpowiedzi (nieustalone), podawane w poszczególnych tablicach.

W czerwcu 2002 roku został przeprowadzony spis kontrolny do powszechnego spisu ludności i mieszkań. Badaniem objęto ponad 900 wylosowanych obwodów spisowych. W spisie kontrolnym zbadano 64 tys. mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych oraz 192 tys. osób, zamieszkałych lub przebywających w mieszkaniach. Wyniki spisu kontrolnego posłużą do analizy i oceny jakości danych spisowych. Efekty takiej analizy będą prezentowane w kolejnych ogólnopolskich publikacjach tematycznych a także zostaną udostępnione na stronie internetowej GUS www.stat.gov.pl. Szczegółowe zasady metodologiczne spisu kontrolnego zostaną przedstawione w publikacji poświęconej metodologii spisu ludności i mieszkań 2002.

DEFINICJE POJĘĆ I WYKORZYSTYWANE KLASYFIKACJE

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

W spisie 2002 roku przyjęto zasady wyodrębniania tej kategorii osób, spójne metodologicznie ze stosowanymi w spisach z lat 1988 i 1978, tym samym została zachowana możliwość porównywania ich wyników.

Osoba niepełnosprawna to osoba, która posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiadała, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

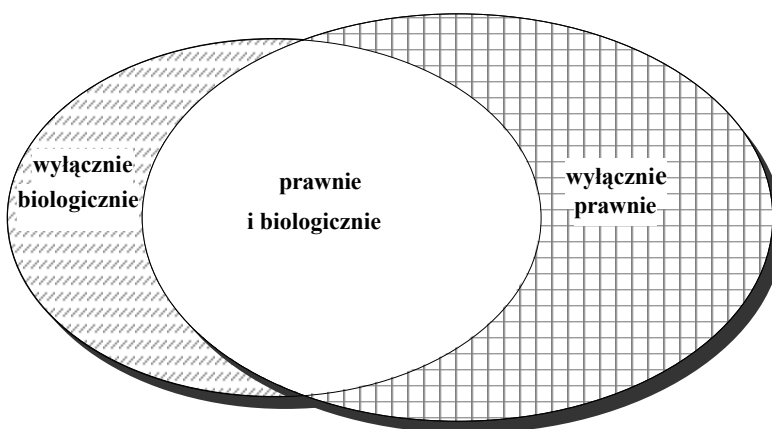
Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne **prawnie**, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne **tylko biologicznie**, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych **prawnie** jest:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej - posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla dzieci poniżej 16 roku życia - tj. urodzonych po 20 maja 1986 r. uprawnienie do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego.

Osoby niepełnosprawne

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, dla osób w wieku 16 lat i więcej ustalono 3 stopnie niepełnosprawności:

- **znaczny**
- **umiarkowany**
- **lekki**

orzekane przez powiatowy, wojewódzki lub były krajowy zespół orzekający o stopniu niepełnosprawności. W myśl ustawy inne orzeczenia wydane przez organy do tego upoważnione przed wejściem w życie ustawy (tj. przed 01.01.1998 r.) traktowane były na równi z orzeczeniami stopnia niepełnosprawności

Znaczny stopień niepełnosprawności ma osoba o naruszonej sprawności organizmu, która jest:

1. niezdolna do podjęcia zatrudnienia,
2. zdolna do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej, wymagająca – niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych – stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności ma osoba o naruszonej sprawności organizmu, która jest zdolna do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności, wymagająca – w celu pełnienia ról społecznych – częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Lekki stopień niepełnosprawności ma osoba o naruszonej sprawności organizmu, zdolna do wykonywania zatrudnienia, nie wymagająca pomocy innej osoby w pełnieniu ról społecznych.

Wykaz równorzędnych orzeczeń kwalifikujących osobę do grupy osób niepełnosprawnych prawnie oraz określenia stosowane w klasyfikacji niepełnosprawności/inwalidztwa prawnego w latach 1988 i 2002 r.

2002		1988
Stopień niepełnosprawności	Rodzaje orzeczeń równorzędnych	Grupa inwalidztwa
znaczny	<ul style="list-style-type: none"> – całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – I grupa inwalidztwa – orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z uprawnieniem do zasiłku pielęgnacyjnego 	I grupa inwalidztwa
umiarkowany	<ul style="list-style-type: none"> – całkowita niezdolność do pracy – II grupa inwalidztwa 	II grupa inwalidztwa
lekki	<ul style="list-style-type: none"> – III grupa inwalidztwa – częściowa niezdolność do pracy – celowość przekwalifikowania zawodowego – orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym bez uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego 	III grupa inwalidztwa

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w NSP 2002 do grupy osób niepełnosprawnych prawnie nie zaliczono osób, które uzyskały orzeczenie o grupie inwalidztwa wydane przez MON lub MSWiA oraz orzeczeń o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydanych przez KRUS po 31.12.1997.

Uwzględniając subiektywną ocenę zdolności do wykonywania podstawowych czynności dla danego wieku, zbiorowość osób niepełnosprawnych **prawnie** podzielono na dwie grupy:

- osoby niepełnosprawne **prawnie i biologicznie**, tj. osoby, które posiadały orzeczenie i równocześnie miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych,
- osoby niepełnosprawne **tylko prawnie** tj. osoby, które posiadały orzeczenie i nie miały (nie odczuwały) ograniczonej zdolności do wykonywania czynności podstawowych.

Czynności podstawowe dla danego wieku to:

- dla niemowląt – prawidłową reakcją na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy),
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników,
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć,
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – praca zawodowa, nauka lub prowadzenie gospodarstwa domowego,
- dla osób w wieku starszym – podstawowa samoobsługa przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

KATEGORIA LUDNOŚCI

Kategoria osób niepełnosprawnych została wyodrębniona z ludności faktycznie zamieszkałej.

Ludność faktycznie zamieszkała obejmuje następujące grupy osób:

1. Mieszkające stale, które:

- a) były obecne w momencie spisu;
- b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała mniej niż 2 miesiące;
- c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 2 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
  - odbywania zasadniczej służby wojskowej lub innej w systemie skoszarowanym oraz uczestniczenia w misjach wojskowych;
  - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym;
  - pobytu za granicą.

2. Przebywające czasowo przez okres powyżej 2 miesięcy.

Dotyczy to osób, które mieszkają na stałe w innym miejscu (są tam zameldowane na pobyt stały), natomiast w miejscu spisania przebywają czasowo z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas faktyczny, a nie zamierzony.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. tych, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się).

WIEK

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z dniem przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 20 maja 2002 roku).

W tablicach – obok tradycyjnych pięcioletnich lub dziesięcioletnich grup wieku wprowadzono również następujące ekonomiczne grupy:

- wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0-17 lat,
- wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18-64 lata, kobiety w wieku 18-59 lat, przy czym grupa ta została podzielona na:
  - wiek mobilny (18-44 lata mężczyźni i kobiety),
  - wiek niemobilny (45-64 lata mężczyźni i 45-59 lat kobiety),
- wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Ze względu na obowiązujące przepisy prawne dotyczące osób niepełnosprawnych zbiorowość została w niektórych tablicach podzielona na dwie grupy wieku:

- dzieci – 0-15 lat,
- dorośli – 16 lat i więcej.

Mediana (wiek środkowy) wyznacza granicę wieku, którą połowa populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze jej nie osiągnęła.

STAN CYWILNY FAKTYCZNY

W spisie ludności 2002 był badany stan cywilny prawny oraz stan cywilny faktyczny. W tablicach zbiorowość osób niepełnosprawnych została przedstawiona według stanu cywilnego faktycznego.

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie, na podstawie charakteru związku, w jakim żyje dana osoba, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji z głową gospodarstwa domowego, stanu cywilnego prawnego oraz wzajemnych powiązań między osobami spisanymi.

Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- kawaler, panna,
- żonaty, zamężna – w świetle prawa świeckiego lub kanonicznego i pozostający w faktycznym małżeństwie,
- partner, partnerka (partnerów wyodrębniono w ramach tego samego gospodarstwa domowego – bez względu na ich stan cywilny prawny),
- wdowiec/wdowa,
- rozwiedziony/rozwiedziona.
- separowany, separowana. Kategoria ta dotyczyła osób:
  - a) pozostających w separacji prawnej i nie tworzących formalnych związków (partnerskich) z innymi osobami,
  - b) o stanie cywilnym prawnym żonaty/zamężna – nie pozostających w związku małżeńskim i nie tworzących formalnych związków (partnerskich) z innymi osobami.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie i formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu było uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły: dziennej, wieczorowej, zaocznej czy eksternistycznej. Ze względu na nowy system szkolnictwa, wprowadzony reformą oświaty w dniu 1 stycznia 1999 roku, poziom wykształcenia został ustalony dla osób w wieku 13 lat i więcej.

W spisie zastosowano następującą klasyfikację poziomu wykształcenia:

- **wykształcenie wyższe**
  - ze stopniem naukowym co najmniej doktora,
  - z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym,
  - z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty,
- **policealne**
  - z maturą (pomaturalne),
  - bez matury,
- **średnie**
  - ogólnokształcące z maturą,
  - zawodowe z maturą,
  - ogólnokształcące bez matury,
  - zawodowe bez matury,
- **zasadnicze zawodowe,**
- **podstawowe ukończone,**
- **podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego.**

Przyjęta w spisie 2002 r. klasyfikacja poziomu wykształcenia jest nieco rozszerzona w stosunku do spisu 1988 r., dlatego w części dotyczącej analizy zmian uwzględniony został zakres porównywalny do 1988 roku. Uwaga ta dotyczy również wieku osób – w 1988 roku badaniem poziomu wykształcenia objęty były osoby, które ukończyły 15 lat. W 2002 roku, po reformie szkolnictwa z 1999 r., wprowadzającej 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum, badaniem poziomu wykształcenia objęto osoby w wieku 13 lat i więcej. Porównania struktur poziomu wykształcenia ludności z obu spisów zostały zaprezentowane z uwzględnieniem osób w wieku 15 lat i więcej.

Należy również zaznaczyć, że dane spisu 2002 r. – ze względu na termin jego przeprowadzenia (maj 2002 r., podczas gdy w 1988 r. był to grudzień) – nie w pełni obrazują porównywalną sytuację. W momencie przeprowadzania spisu (maj 2002 r.) uczniowie ostatnich klas, we wszystkich typach szkół, nie posiadali jeszcze świadectwa ukończenia szkoły, tym samym został im określony niższy poziom wykształcenia. Dane spisowe dotyczą zatem raczej stanu z początku roku szkolnego (lub z końca roku kalendarzowego 2001).

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Źródło utrzymania osoby jest to źródło, z którego pochodzą środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb uzyskiwane w ciągu całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego spis.

Źródła utrzymania gospodarstwa domowego (główne i dodatkowe) wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego w okresie 12 miesięcy poprzedzających spis. Jeżeli członkowie gospodarstwa domowego uzyskiwali dochody z jednego rodzaju źródła, wówczas źródło to było głównym, a zarazem jedynym (wyłącznym) źródłem utrzymania ich gospodarstwa. Natomiast jeżeli uzyskiwali dochody, ze źródeł zaliczanych do różnych kategorii wówczas określenie, które z tych źródeł jest głównym, a które dodatkowym następowało według oświadczenia osób spisywanych.

Decydujące znaczenie dla określenia źródeł utrzymania gospodarstwa domowego miał rodzaj przeważającego dochodu osiąganego łącznie przez członków danego gospodarstwa, które ustalano poprzez łączenie indywidualnych dochodów pochodzących z tego samego źródła.

Główne źródło utrzymania jest to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczana na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa domowego.

Wyróżnia się następujące **grupy źródeł utrzymania**:

- dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej, niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- niezarobkowe źródło dochodów w tym między innymi emerytury, renty, zasiłki,
- inne dochody pochodzące:
  - z własności,
  - z najmu,
- pozostawanie na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródło dochodów.

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

Z punktu widzenia analizy rynku pracy ludność w wieku 15 lat i więcej można podzielić (zgodnie z międzynarodowymi standardami) - na trzy podstawowe kategorie: pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Pracujący i bezrobotni tworzą razem kategorię **aktywnych zawodowo**.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek,
- uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Bezrobotni są to osoby w wieku 15 –74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni - tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w tygodniu badanym i następnym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie.

Ludność bierną zawodowo (tzn. pozostająca poza siłą roboczą) stanowią osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w tygodniu badanym i następnym.

OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA

Obiektem zbiorowego zakwaterowania jest zespół pomieszczeń zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden zakład świadczący usługi opiekuńczo – wychowawcze, opiekuńczo – lecznicze, hotelarskie bądź inne, w których zamieszkuje zwykle większa liczba osób.

Obiekty zbiorowego zakwaterowania można podzielić ze względu na okres zamieszkania na:

- stałego zamieszkania, są to: domy pomocy społecznej dla emerytów, zakłady opiekuńczo – lecznicze dla przewlekle chorych lub upośledzonych, klasztory, domy zakonne,
- dłuższego zamieszkania, są to: internaty, domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka,
- krótkotrwałego pobytu, są to m.in.: hotele, motele, pensjonaty, domy wczasowe, a także szpitale, sanatoria, prewentoria.

W spisie 2002 r. – zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami metodologicznymi – przyjęto szerszą klasyfikację obiektów, uwzględniając m.in. zakłady opiekuńcze dla samotnych kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi, obiekty dla bezdomnych oraz obiekty instytucji wyznaniowych.

KLASYFIKACJE wykorzystywane w spisie:

1. ISCED 1997 – Międzynarodowe Normy Klasyfikacji Wykształcenia, UNESCO, Paryż 1997, której odpowiednikiem jest Polska Klasyfikacja Edukacji wprowadzona w maju 2003 (Dz. U. z 2003 r. Nr 98, poz. 895).
2. Zalecenia dotyczące spisów ludności i mieszkań około roku 2000 w regionie EKG (Recommendation for the 2000 Censuses of Population and Housing in the ECE Region, EKG ONZ, EUROSTAT, polskie wydanie w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” – tłumaczenie za wiedzą EKG ONZ.

GOSPODARSTWA DOMOWE

Osoby mieszkające w mieszkaniach lub zamieszkanym pomieszczeniach nie będących mieszkaniami (np. strych, barakowóz, przyczepa kempingowa, barka) tworzą gospodarstwa domowe.

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy odrębne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym pomieszczeniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

Gospodarstwo domowe z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej) jest to gospodarstwo, w którym jeden z członków jest użytkownikiem gospodarstwa rolnego, działki rolnej lub właścicielem zwierząt gospodarskich.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano „głowę” gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Głową gospodarstwa domowego w rozumieniu spisu jest ta osoba, która całkowicie lub w przeważającej części dostarcza środków utrzymania danemu gospodarstwu domowemu. Jeżeli dwie lub więcej osób dostarczały środków utrzymania w jednakowym stopniu, za głowę gospodarstwa domowego uznano tę osobę, która tymi środkami rozporządza.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z głową gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi

Kryterium wyodrębniającym te gospodarstwa z ogółu gospodarstw domowych jest deklaracja przez przynajmniej jednego z członków gospodarstwa domowego całkowitego lub poważnego ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadanie odpowiedniego, aktualnego orzeczenia wydanego przez organ do tego uprawniony.

RODZINA

Rodziny w spisach wyodrębnia się spośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące **typy rodzin**:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,
- partnerzy z dziećmi,
- matka z dziećmi,
- ojciec z dziećmi.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast **rodzina niepełna** jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina z osobami niepełnosprawnymi - małżeństwa/partnerzy bez dzieci, rodzina pełna lub niepełna, w której przynajmniej jedna osoba zadeklarowała całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadała odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony.

Głowa rodziny – jest to pojęcie umowne służące do przedstawienia struktury rodzin według źródła utrzymania.

Pod pojęciem głowy rodziny należy rozumieć:

- mężczyznę – w rodzinach pełnych,
- matkę lub ojca – w rodzinach niepełnych.

MIESZKANIE

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Za **izbę** uznano pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, **z bezpośrednim oświetleniem dziennym i o powierzchni nie mniejszej niż 4 m²**.

Izbami są pokoje oraz kuchnie spełniające powyższe kryteria. Inne pomieszczenia w mieszkaniu, takie jak: przedpokój, hol, łazienka, ubikacja, spiżarnia, schowek, garderoba, alkowa, obudowana weranda, ganek, są pomieszczeniami pomocniczymi i nie uznaje się ich za izby.

Powierzchnia użytkowa mieszkania

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnym lub gospodarczym potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

Wyposażenie mieszkania w instalacje techniczno-sanitarne

Wykazano w spisie urządzenia czynne jak i chwilowo nieczynne, a także te, które już zainstalowano w mieszkaniu, ale nie podłączono ich jeszcze do sieci. Nie spisano natomiast urządzeń, które na skutek znacznych uszkodzeń były nieczynne dłużej niż rok.

Wodociąg. Jako wyposażone w wodociąg uznano mieszkanie, w obrębie którego znajdował się kran z wodą bieżącą.

Ustęp splukiwany. W spisie wykazano tylko urządzenia znajdujące się w obrębie mieszkań, splukiwane wodą ze spluczki podłączonej do instalacji wodociągowej. Informacje wykazano w podziale według rodzaju instalacji odprowadzającej nieczystości z budynku: do sieci kanalizacyjnej, do urządzenia lokalnego.

Łazienka. Za łazienkę uznano pomieszczenie w mieszkaniu, w którym zamontowana była wanna lub prysznic bądź oba te urządzenia oraz instalacja odprowadzająca zużyta wodę na zewnątrz budynku (do sieci, do szamba lub do innych odbiorników).

Gaz. Rozróżniono instalacje gazu **z sieci** i gazu **z butli**. Nie brano pod uwagę butli turystycznych, a jedynie butle o pojemności 11 kg i większe, w tym również „kontenery” z gazem płynnym, z których gaz dostarczany jest do więcej niż 1 mieszkania, np. do całego budynku wielomieszkaniowego lub kilku budynków jednorodzinnych.

Sposób ogrzewania mieszkania. Rozróżniono w spisie 3 główne sposoby ogrzewania:

- centralne ogrzewanie,
- piece,
- inny sposób.

Za **centralne ogrzewanie** uznano każdą instalację doprowadzającą ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania do poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu.

Na drugim stopniu podziału, mieszkania ogrzewane przy pomocy c.o. pogrupowano, w zależności od źródła wytwarzania ciepła, na wyposażone w:

- centralne ogrzewanie zbiorowe z sieci; wykazywano wówczas, gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było (siecią cieplną) z elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub lokalnej obsługującej więcej niż jeden budynek,
- centralne ogrzewanie zbiorowe ze źródła zasilającego jeden budynek wielomieszkaniowy – wykazywano wówczas, gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było z kotłowni obsługującej tylko ten jeden budynek. Do tej podgrupy zaliczono również mieszkania wyposażone w c.o. znajdujące się w budynku niemieszkalnym lub zbiorowego zakwaterowania, w których ciepło do mieszkań, jak też do innych pomieszczeń w tym budynku doprowadzone było z lokalnej kotłowni obsługującej ten budynek,
- centralne ogrzewanie indywidualne wykazywano wtedy, gdy źródło wytwarzania ciepła znajdowało się w budynku jednorodzinnym (piec do c.o. zainstalowany we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu, np. w piwnicy, bądź też zainstalowane było elektryczne ogrzewanie podłogowe), lub też źródło ciepła znajdowało się w obrębie mieszkania zlokalizowanego w budynku wielorodzinnym np. piec do c.o. zainstalowany w kuchni, w łazience (tzw. instalacja etażowa).